

40 JAAR NFK DE MYTHE ONTSLUIERD



Kringblad NFK
Gedrukt in Leuven,
De Raaf
Gratis
12/05/2010

EDITORIAAL

40 jaar geleden ontstond de Nieuwe Filosofische Kring. Eén jaar lang hebben wij met de inzet van de monnik en de precisie van de historicus getracht de ware toedracht van het plotse opduiken van het Nieuwe in de Nieuwe Filosofische Kring te achterhalen. Die toedracht was namelijk in nevelen gehuld. Een duik in ons archief leerde ons dat het iets met politiek te maken had, dat er een conflict met de autoriteiten geweest was, en dat Zwartberg een rol gespeeld heeft in de verandering. Er werden stembriefjes gevonden die getuigden van een referendum betreffende de toekomst van de kring.

Maar bestoft papier spreekt niet voor zich. Daarom zochten de we mensen op die aan de basis van onze kring lagen. De neerslag van de uren gesprekken die we voerden kan in deze speciale editie van deWijzer, sinds heugenis ons kringblad, teruggevonden worden.

Vooreerst schetsen Herman De Dijn en Urbain D'Hondt, beiden professor-emeritus aan ons geliefde instituut, de maatschappelijke en universitaire context waarbinnen het ontstaan van het NFK gezien moet worden. Vervolgens geven we het woord aan Samuel IJsseling. Als jonge prof maakte hij het gebeuren van dichtbij mee. Jules Debroux en Peter Michielsens sluiten de reeks af en kijken als directe betrokken partij terug op wat 40 jaar geleden plaatsvond. Het geheel biedt een interessante kijk op de ontstaansgeschiedenis van de Nieuwe Filosofische Kring, een geschiedenis die misschien helemaal niet zo bedoeld was zoals de festiviteiten van vandaag uit laten schijnen.

Johannes



Colofon

deWijzer is het periodieke kringblad van de Nieuwe Filosofische Kring (NFK). Een elektronische versie kan u altijd vinden op www.nfk.be. Voor vragen, opmerkingen en lezersbrieven kan u steeds terecht op wijzer@nfk.be.

HIW
Kardinaal Mercierplein 2
3000 Leuven

Jaargang 2009-2010
Nummer: 5
12 mei 2010
Gratis
Drukkerij: De Raaf

Redactie

Johannes Van De Walle,
Sarah Van Bulck, Wannes
Van Herck

Lay-out en eindredactie

Wannes Van Herck en Johannes Van De Walle

Speciale dank gaat uit naar

LOKO voor sponsoring, het NFK voor ons te steunen, het HIW voor sponsoring, Pink Floyds 'Echoes', de geïnterviewden voor hun bereidwillige medewerking

“DE STUDENTEN VAN TOEN HEBBEN IETS UNIEKS VERNIETIGD, EN DAT VERWIJLT IK HEN NOG STEEDS”

In Herman De Dijn had u waarschijnlijk nooit een schreeuwer op de barricades vermoed. We kunnen uw vermoeden bevestigen; De Dijn diende in de woelige periode die we hier trachten te schetsen ons belgenland, alwaar men hem vroeg of hij bereid zou zijn op de vroegere medestudenten te schieten. Dapper en rechtvaardig, dat Belgisch leger. We interviewden hem samen met professor Urbain D'Hondt, op het moment van de feiten docent bijzondere moraalfilosofie. Nog steeds scherp van geest en welbespraakt analyseert hij de achterliggende feiten die de ommekeer die de jaren zestig waren constitueerden.

Herman De Dijn: Ik was student vóór Mei '68. In '65 was ik preses van de FK, van het oude regime dus. Wij gingen elk jaar op reis, onder mijn leiding zijn we naar Keulen geweest. We werden er ook ontvangen door professoren, in Keulen bijvoorbeeld Landgrebe en Fink. Wij volgden daar een paar lessen. Een seminarie was een waar ritueel: professoren en assistenten kwamen in processie het lokaal binnen, en je zag dat de prof in dat Duitse systeem een beetje God de Vader was.

deWijzer: Was het contact in Leuven destijds dan lossers?

De Dijn: Zeker. Het gros van de studenten was toen ouder. Zij hadden er vaak al een priesteropleiding opzitten. Als jonge student keken wij daar wel naar op; die oudere studenten discussieerden met de professoren alsof zij met collega's omgingen.

deWijzer: Maar in de kringwerking waren ze niet opgenomen.

De Dijn: Toch wel. De kring was toen eigenlijk een kring van professoren én studenten. Er was een student-preses en een vice-preses. Er was toen nog niet, zoals nu, een volledig presidium, enkel twee à drie mensen trokken de boel. Een ander verschil met nu is dat ook de professoren toen naar de activiteiten kwamen. In mijn herinnering waren zij geen baas over de FK, maar zij hadden wel veel te zeggen in de kringwerking. Ze bepaalden mee wat er gebeurde, want zij konden contacten leggen en poorten openen. De studenten organiseerden dus de reis en activiteiten, zoals voordrachten en discussies.

De FK organiseerde ook één of twee fuiven per jaar, maar die waren natuurlijk een beetje anders dan nu. Er zaten ook bijna geen vrouwelijke studenten aan het HIW, zodat zo een fuif toch altijd eerder een drinkgelag was, waarin vooral de Hollanders poogden te tonen hoe flink ze konden drinken. (lacht)

Urbain D'Hondt: U moet begrijpen, de FK had het karakter van een studiekring. Studenten wilden ook onder elkaar iets doen voor hun studies. Het was de laatste echte studiekring aan onze universiteit, een uniek gegeven. De professoren konden op die manier op een informele wijze de studenten in hun academische ontplooiing begeleiden.

deWijzer: Van studentikoziteit was dus geen sprake?

De Dijn: Er waren wel studentikoze activiteiten, maar die lagen volledig buiten de kringwerking.

D'Hondt: Studenten gingen toen nog niet ieder weekend naar huis, en daarom werd een ander deel van het studentenleven ingepalmd door de geografische amusementsclubs: met lint en drinkgelag verzamelden zij de studenten op een andere manier.

GAUCHISME & DEMOCRATIE

deWijzer: Waren er in '65 reeds indicaties die op de plotse revolutie een aantal jaar later hadden kunnen wijzen?

De Dijn: Neen, helemaal niet, dat is allemaal nogal plots opgekomen. In mijn ogen was '68 een massabeweging die onder andere te maken had met het nieuw soort student van toen. Ook aan het HIW had die beweging vrij vlug invloed. '68 was een soort virus dat overal toesloeg. De linkse studentenleiders hadden nauw contact met wat er in Parijs gaande was, en het gauchistisch kader voor de revolutie die '68 was, kreeg daar gestalte.



deWijzer: Was het gauchisme dan echt de drijfveer van de zestigerbeweging?

D'Hondt: Aan het instituut heeft het echte gauchisme onder studenten niet zo heel lang standgehouden. Aan stakingen deden onze studenten niet zo heel veel mee, bijvoorbeeld. Ik wijt dat altijd aan de invloed die collega Ijsseling op hen had: hij was al een stap verder dan al dat dogmatisch gauchistisch en marxistisch gedoe.

deWijzer: En is het binnen die linkse tendenzen dat we de emergentie van de N in NFK moeten zien?

De Dijn: De achtergrond is ietwat complexer. Er was een geleidelijke verandering in de studentenpopulatie aan het instituut gekomen. Voorheen waren de geestelijken dominant; het overgrote deel van de studenten was immers seminarist of pater. Die geestelijken waren niet naar Leuven gekomen om te betogen en te feesten hoor. Zij wilden de professoren horen, en niet hun tijd verspelen met politiek geïnspireerd activisme. Er waren hier toen bijna geen leken.

Maar doordat het vrij onderwijs in de jaren '60 overspoeld werd door leerlingen moesten zij leken als leerkracht kunnen benoemen. Toen kreeg het HIW de mogelijkheid wettelijke diploma's licentiaat uit te reiken, en zo kwamen grotere groepen leken ook hier terecht. Daarenboven stuurde de middenklasse zijn kinderen voor het eerst en masse naar de universiteit. Dit is wat vaak de democratisering van het universitair onderwijs genoemd wordt. Tegelijk was er ook de secularisering, want deze beweging verliep parallel met het leeglopen van de seminaries.

deWijzer: Waren die leken vatbaarder voor gauchisme?

D'Hondt: Wel ja, zij waren vatbaar voor al wat aan de universiteit verteld wordt!

De Dijn: Je moet rekenen dat wanneer een grote groep jonge studenten voor de eerste keer buiten het milieu komen waarin ze opgroeiden en met nieuwe ideeën in contact komen, die groep bijzonder beïnvloedbaar is. Zijn die ideeën toevallig links, dan neemt men die over. Mijns inziens werd het gauchisme trouwens op de vlaams-nationale problematiek geënt. Het 'Walen Buiten' veranderde in 'Bourgeois Buiten'.

D'Hondt: Inderdaad. De studenten zijn anti-autoritair geworden, de bisschoppen krijgen klappen omdat ze Leuven niet willen vervlaamsen. Op die leeftijd hoor je dat graag, zelfbeheer, democratie, het gezag komt van onder ... Dit alles ge-

beurt tussen '66 en januari '68. Enkelingen, zoals Paul Goossens en Kris Merckx springen op dit anti-autoritarisme en proberen dit om te buigen naar zelfbestuur, gauchistische actie, uiteindelijk zelfs maoïsme en trotskisme.

De Dijn: In '67 ben ik mijn legerdienst gaan doen. Kort daarna lag het land plat door de acties van de studenten, de politieke leiders waren de kluts kwijt. In februari '68 is de regering gevallen over de kwestie van de overheveling, ik heb dat op tv gezien in de kazerne van Heverlee. Wij werden zelfs gemobiliseerd en onze luitenant vroeg ons nieuwgierig of we wel bereid zouden, zijn op de studenten te schieten!

GROTE MONDEN

deWijzer: U was preses in '65, u heeft de situatie dus van kwaad naar erger zien gaan.

De Dijn: Op die korte tijd moeten er dingen gebeurd zijn die ik mij in '65 niet kon voorstellen. Eerst stond rector Pieter De Somer achter de studentenbeweging omdat ze druk op de ketel zette betreffende de splitsing. Alleen heeft hij het gauchisme onderschat. Het linkse Faculteitenconvent zette de Leuvense presessen onder druk mee te doen. Wij wilden met de FK niet meedoen aan die hetze, maar wij werden weggeblazen in de beweging.

De jaren nadien namen gauchistische studentenleiders altijd maar meer het heft in handen. In '68 ging het niet meer over de Vlaams-nationale eis van de overheveling van de Franstalige universiteit, men wou de gehele maatschappij veranderen.

deWijzer: Stond de 'gewone student' dan onmachtig ten opzichte van de studentenleiders?

De Dijn: De grote meerderheid van de studenten was lang bezig met Vlaamse eisen. Maar de leiders waren stuk voor stuk gauchist, dat was het eigenaardige. Kort na '68 had de brede studentenpopulatie door waarover de actie echt ging, en is de beweging stilaan doodgebloed.

D'Hondt: De studenten legden in die tijd de universiteit regelmatig plat. Op het HIW was men vrij rustig, maar de theologie, de psychologie en de pol & soc – dat waren de stakers. Op het HIW is welgeteld één keer gestaakt.

Ik zal u zeggen wat dat is, een groepsbeweging: enkele leiders stellen iets voor, en de bende loopt mee. Er werd in Leuven altijd wel iets voorgesteld om voor te staken. Wapenwedloop, opslag van raketten in België, prijsverhoging in de ALMA ...

De Dijn: Dikwijls waren zo'n thema's internationaal bepaald. De wapenwedloop, dat stond internationaal op de agenda, dus er werd in Leuven gestaakt. Een normale, de inflatie volgende prijsstijging in de ALMA, dat werd tot ideologische kwestie verheven. Men beweerde zo op te komen voor de arme studenten. Niemand wist waar die zaten, maar die moesten er toch zijn? De gedachte was: wij kunnen geen brede volksuniversiteit worden als de ALMA zijn prijzen opslaat.

deWijzer: Moet de naamsverandering van het NFK binnen die tendens gezien worden?

D'Hondt: Neen, zo ruim mag je het niet bekijken. De voorzitters van de FK hadden louter de eis in politieke zaken onafhankelijk stelling te kunnen nemen. Professor



Wylleman was verantwoordelijk voor de kring, en hij wilde zijn naam niet met politieke stellingnames geassocieerd zien.

De Dijn: De vertegenwoordigers van de studenten van het HIW durfden of wilden zich toen blijkbaar niet distantiëren van de grote mannen met de grote monden.

deWijzer: Had de oprichting van de NFK verder gevolgen voor de werking van het HIW?

D'Hondt: In '69 word ik benoemd voor het college bijzondere moraalfilosofie. Van dan af was dat geen vier uur per week meer, maar twee uur theoretisch hoorcollege, en twee uur werkcollege. De werkcolleges zoals we ze vandaag kennen, stammen dus uit die tijd. Ik vermoed dat dat de reплиek van het instituut geweest is op het verdwijnen van de Filosofische Kring als studiekekring.

deWijzer: Dus de functie van studiekekring werd niet overgenomen door het NFK? Zij hielden geen discussieavonden meer?

D'Hondt: Niet meer samen met de professoren alleszins. Wat ze voor de rest deden, ik heb er geen idee van. De professoren werden niet meer op de hoogte gebracht van wat er gaande was. De FK is ontploft door de schuld van de studenten van toen. Ze hebben iets unieks vernietigd, de laatste facultaire studiekekring van



Leuven, en dat verwijt ik hen nog steeds.

De Dijn: Ik denk dat zij aanvankelijk vooral over politieke kwesties wilden discussieerden. Ze beslisten ook van toen af volledig los van de professoren wie er kwam spreken en waarover. Toen ik in '73 terug in Leuven kwam was de NFK een gewone kring geworden, zoals iedere kring vandaag de dag. Een broodmaaltijd organiseren, een discussieavond, een TD ... Dat doet iedere kring.

deWijzer: Een dergelijke oprisping van jeugdige ongehoorzaamheid zoals we in de jaren '60 zagen, zit er niet direct aan te komen.

De Dijn: Ik zou het jammer vinden als de studenten geen enkele politieke interesse meer hadden. Maar of politieke interesse tot politiek activisme moet leiden is iets anders. Het echte probleem van mei '68 was eigenlijk de enorme passiviteit van de studenten: het was alsof ze collectief door een soort virus waren besmet. Men doet altijd alsof het in die tijd allemaal zelfbewuste intellectuelen waren, maar in werkelijkheid liet de meerderheid zich in een massabeweging meeslepen. Dat dit zo gemakkelijk kon gebeuren, stemt tot nadenken.

Johannes



“DAN RICHTEN WIJ MAAR EEN NIEUWE KRING OP!”

Vandaag is Jules Debroux docent aan Sint – Lukas Brussel. Wie denkt dat hij aldus door het systeem geïncorporeerd werd zit mis. Ik ontmoet in Kessel – Lo een erudiet en eerlijk man, die bereid is de rol die hij zelf speelde in het tot stand komen van de Nieuwe Filosofische Kring kritisch te onderzoeken. Stof genoeg dus voor een grondig gesprek.

deWijzer: Wanneer studeerde u aan het Hoger Instituut?

Debroux: Ik ben in '64 begonnen als seminarist in Johannes XXIII. Van '65 tot '67 deed ik mijn kandidaturen in de filosofie. Van '69 tot '71 volgde ik de licencies. In '74 heb ik een navorsingbeurs gekregen via Sam Ijsseling (hij stelde me voor aan Jacques Derrida die met de toelating gaf om zijn seminarie aan de Ecole Normale te volgen). In Parijs kon je toen de lessen volgen van o.m. Gilles Deleuze, Jacques Lacan en Michel Foucault. Ik heb *chance* gehad op het goede moment op de juiste plek te zijn. Er was daar in Parijs een maatschappelijk en intellectuele creatieve sfeer, die stimulerend was.

deWijzer: Was er aan het HIW een gelijkaardige stimulans? Professor D'Hondt spreekt steevast over een studiekring als hij het over de oude Filosofische Kring heeft.

Debroux: (*denkt na*) Ik heb er nooit zo over gedacht, maar ik spreek het niet tegen.

deWijzer: Was er onder studenten dan onvrede met de studie in studiekring?

Debroux: Het probleem situeert zich in '69. We hebben mei '66 en '68 reeds gehad, en zitten dus in een contestatieperiode waarin student zijn evident met verantwoordelijkheid nemen verbonden



moest worden, dat was nu eenmaal zo. Men kan de hetze rond het NFK niet doorgronden zonder goed zicht te hebben op de *Zeitgeist* waarin ze geschiedde.

deWijzer: Was uw generatie beter?

Debroux: (*denkt lang na*) Neen! Mijn generatie leefde in een andere tijd en in een andere wereld. Je mag de studenten van toen niet gelijkstellen met die van nu, dat is een foute vergelijking. Ik heb een hekel aan de oud-strijders van '68 die aan de toog op zitten te scheppen hoeveel beter zij het deden. Elke generatie moet er het beste van maken, maar dat kan nooit op dezelfde manier als die van de voorgangers. Wel was er toen een grote maatschappelijke betrokkenheid. Engagement was toen nog geen vies woord. Er was in die tijd veel politieke actie rond het statuut van vreemdelingen en mijnwerkers. Zo was de sluiting van Zwartberg in '66 zeer belangrijk voor de politieke bewustwording van de Leuvense student. Ik herinner mij een betoging met 5.000 studenten op de Bond, waarbij iedereen maar *We Shall Overcome* zong en de politie uitdaagde om te schieten.

POLITIEK & FILOSOFIE

deWijzer: Speelde Zwartberg een rol in de geschiedenis van het NFK?

Debroux: Zwartberg was waarschijnlijk een kristallisatiemoment. Ik herinner me enorme spanningen met professor A. Wylleman, die in die tijd president van het HIW was. Ook is het instituut toen een tijdlang bezet geweest door Franstalige studenten. Dat heeft bij professor Wylleman kwaad bloed gezet. Die spanningen hebben ertoe geleid dat hij de Filosofische Kring afgeschaft heeft.

deWijzer: Hoe waren die spanningen er gekomen?

Debroux: De studenten van de filosofische kring zaten in het faculteitenkonvent. Als daar standpunten van politieke aard genomen werden waren de autoriteiten van het instituut daar niet tevreden mee, en zij eisten, bij monde van Wylleman en D'Hondt, dat wij apolitiek bleven. Dat was voor ons niet denkbaar, en dat was de fundamentele kloof tussen studenten en professoren. Toch hadden wij nooit het gevoel dat wij tegen de professoren in het geheel streden. Er waren op het instituut vele proffen met

wie ik op goede voet stond.



deWijzer: Volgens professor De Dijn liepen jullie eerder in de lijn van de grote studentenleiders, en ontbrak het gewoon aan de durf tegen die grote monden in te gaan.

Debroux: Ik apprecieer professor De Dijn enorm, maar ik ga hier echt niet mee akkoord. Ik laat deze stelling voor zijn rekening. Er was ongetwijfeld wel sprake van sfeerschepping, maar wij zijn nooit door onze achterban teruggefloten geweest. Ik en andere studenten, zoals Peter Michielsens, waren echt kritisch geëngageerd. Van lef gesproken: er was in die tijd een behoorlijke dosis lef nodig om als, studenten in conflict te gaan met de achtenswaardige professoren Wylleman en D'Hondt, dé autoriteiten van het Hoger Instituut. Maar wij vonden dat een principiële apolitieke opstelling ook een duidelijke politieke keuze was. Eén van de allereerste activiteiten die het NFK inrichtte was de conferentie van Paul Ricoeur over Filosofie en Politiek. Paul Ricoeur was op dat moment gastleraar aan de Franstalige sectie van het Hoger Instituut. Hij verbleef toen tijdelijk op het Instituut. Ik heb hem toen in de tuin aangesproken en hij aanvaardde onze uitnodiging om in de grote aula een lezing te geven. De kernzin van die conferentie was: "De filosofie moet de politiek tot hoop zijn." Hij gaf ons dus gelijk. *(lacht)* In mijn herinnering was dat het begin van de Nieuwe Filosofische Kring. Dat was een interessante en leerrijke lezing, maar om ze binnen dat klimaat te organiseren was totaal ongehoord en ongezien in de geschiedenis van het instituut, dat besef ik intussen ook wel.

deWijzer: Dus het politieke denken was één van de opdrachten die het NFK zichzelf meegaf?

Debroux: De grote ontdekking voor ons als student was dat wij een politieke verantwoordelijkheid hadden, dat was niet alleen voor ons filosofen zo. Bijna niemand was rechts toen, of er was alleszins geen gefundeerd rechts discours. Wij waren daarin naïef en utopisch, wij dachten dat we keet konden schoppen tot er wereldwijde vrede was. Ze hielden ook effectief rekening met ons hoor. De studentencontestatie was toen een belangrijk maatschappelijk fenomeen. Het had niet zozeer met de Leuvense filosofen te maken, maar met het algemene klimaat. Ons standpunt was links – idealistisch, en stond aldus in de tijdsgeest geschreven.

Wat wij toen eisten, is inmiddels al heel lang verworven recht. Na de jaren '60 zal geen enkel Europese universiteit zijn studenten nog verboden hebben politieke standpunten in te nemen.

ROMANTIEK

deWijzer: De laatste jaren worden de jaren '60 volop door het slijk gehaald. Men zou wel met goede bedoelingen op de barricaden geklommen zijn, maar het ganse discours was gebakken lucht verkocht door manipulators, zeggen zowel veel spelers van toen als de kritische stemmen in het debat van nu.

Debroux: Niet iedere student van toen had Marx gelezen, dat is waar. Laten we zeggen dat één derde van de studenten toen geëngageerd was, één derde niet geïnteresseerd en een klein derde tegen. De geëngageerde studenten staken de rest van de universitaire gemeenschap aan, maar niet noodzakelijk door hen te manipuleren. Ik ben het niet eens met De Dijn als hij zegt dat het engagement gemanipuleerd was. Wij hadden niet het gevoel een manipulerende minderheid te zijn, wij dachten de tijdsgeest te vertegenwoordigen.



Er zijn toen echte veranderingen gekomen hé. Participatie en inspraak in het bestuur zijn verworvenheden van die tijd. De fundamenteen van de emancipatie zijn toen gelegd. Onderwijs dat niet emanciperend werkt, is slecht onderwijs.

deWijzer: En die fundamenteen die toen gelegd zijn, zijn zij vandaag nog steeds de bouwstenen van de maatschappij?

Debroux: Alles wat met mei '68 te maken heeft, heeft het leven van onze generatie fundamenteel veranderd. Vanaf toen hebben wij getracht ontvoogde kritische intellectuelen met oog en respect voor onze maatschappelijke verantwoordelijkheid te zijn. Wij waren niet progressief geboren, de meeste van ons kwamen uit traditionele Christelijke huizen. Wij zijn door de tijd veranderd op een manier waarop ik nog geen seconde spijt van gehad heb.

deWijzer: U klinkt haast romantisch.

Debroux: Ik hou niet van dat woord 'romantisch', maar als u daar van houdt, dan mag u dat wel opschrijven.

Achteraf heb ik begrepen dat onze generatie uit goede studenten bestond. Niet dat we zo pienter waren, maar we waren nu eenmaal kritisch geëngageerde lezers en toehoorders. Vooral wilden we ons niet laten endoctrineren, door niemand. We luisterden dus kritisch en betrokken en gingen zelf ook op onderzoek. Zo hielden we op ons kot soms een discussieavond. Ik kocht dan een



bak bier en nodigde geïnteresseerde studenten en professoren uit. Wij waren gedreven studenten, denk ik.

WYLLEMAN

deWijzer: Op het moment van de feiten was wijlen professor Wylleman decaan van het Hoger Instituut. Hoe was uw band met hem?

Debroux: Ik had groot respect voor professor Wylleman, maar hij had me bedreigd met uitsluiting van de universiteit omdat het instituut door de Franstaligen bezet was. Ik kon daar niks aan doen, maar ik keurde het niet af, en omdat ik toen politiek afgevaardigde was, stelde hij me mede verantwoordelijk. Op een gegeven moment zag hij me in de tuin van het HIW. 'Debroux! Gij zijt verantwoordelijk voor alles wat hier misloopt, en we zullen er rekening mee houden!', riep hij. *(lacht)* Ik was woedend, dat hij zomaar een student durfde te bedreigen! De jonge professoren Ijsseling en Roelants trachtten te bemiddelen. Professor Wylleman ervaarden we niet alleen als een zeer gevoelig en soms onstuimig iemand maar vooral als een zeer integere, eerlijke en bescheiden mens. Hij liet weten dat ik



mocht komen uitleg vragen over de bedreiging maar niet praten over de acties. Misschien vreesde hij wel dat hij dan opnieuw zou dreigen.

deWijzer: Maar de breuk was er wel, van toen af aan?

Debroux: Professor Wylleman had gezworen dat hij nooit naar de activiteiten van het NFK zou komen of nog een voet zetten in de bar van het Instituut. Maar ik herinner me een Thomasfeest in 1971 waar we allemaal samen, proffen en studenten, in de Pevenage (nu de wereldberoemde Erasmus, red.) gingen eten. Na de maaltijd stelde hij zich recht en riep doorheen het café: ‘Wie wil mag met mij en Jules nog een pint gaan drinken in de bar.’ *(lacht)*

deWijzer: Maar waarom is het NFK dan opgericht?

Debroux: Voor ons was er niet echt zoiets als de ‘Nieuwe Filosofische Kring’, wij waren zelf de kring. Professor Wylleman had de oude kring afgeschaft, dus zeiden wij: ‘dan richten wij een nieuwe kring op!’ *(lacht)* Maar voor ons was er geen wezenlijk verschil tussen de oude en de nieuwe kring. Wel was de Nieuwe Kring een studentenkring die ook politiek kon stelling nemen.

deWijzer: Dus jullie zouden het niet eens zijn met het verwijt van professor D’Hondt dat jullie het unieke karakter van het FK als studiekering opgeblazen te hebben?

Debroux: Ik respecteer zijn visie, maar we hebben waarschijnlijk een ander idee over wat een studiekering is en wat ze doet. Zo hebben we met Sam IJsseling op basis van vrijwilligheid Herbert Marcuse bestudeerd. Het doek dat viel over ‘de oude’ Filosofische Kring beantwoordde aan een fundamenteel dispuut over de plaats van de filosoof in de samenleving.

‘OPRICHTING’

deWijzer: Wat beoogde men dan



met de oprichting van het NFK?

Debroux: Wij waren eigenlijk tegen klassieke studentenkringen. Wij zouden het vertier nooit boven ons engagement en onze studie geplaatst hebben! Er is toen een stemming georganiseerd, rond de vraag of de Filosofische Kring politieke stellingen in mocht nemen. Op die vraag is positief geantwoord, anders zou de ganse zaak niet doorgedaan zijn. Het was net door de druk van professor Wylleman apolitiek te zijn dat wij onze eigen weg moesten gaan. Wij hebben de oude kring niet afgeschafte hé, dat hebben zij gedaan, omdat wij weigerden apolitiek te zijn. Wij ambieerden geen kring op te richten die veertig jaar zou bestaan hoor. Wij wilden ons gewoon niet laten tegenhouden onze maatschappelijke verantwoordelijkheid op te nemen. Wij dachten eigenlijk zelfs dat louter die ‘stichting’ uiteindelijk na ons vergeten zou worden. Ik zou toen totaal niet hebben kunnen vermoeden dat jij mij hier veertig jaar later over zou interviewen. *(lacht)*

deWijzer: Jullie kring stond eigenlijk ver van de kring van vandaag.

Debroux: Ik weet niet waar de kring van vandaag voor staat. Waar wij wel ver van stonden waren dingen als clublieders, lintjes, en wapenschilden en ‘ad fundums’, daar moesten wij van kokhalzen. Wij hadden iets tegen klassieke presidia met sjerp, pint en petje.

deWijzer: De Nieuwe Filosofische Kring is dus per toeval gesticht?

Debroux: Helemaal niet bij toeval, het conflict stond in de sterren geschreven. Onze overtuigingen botsten in die mate met die van de autoriteiten dat er wel een breuk moest komen. Wij waren wel fier dat de kring bleef bestaan, en nog wel autonoom! Dat beschouw ik werkelijk als een verwezenlijking, die verstaan moet worden tegen de achtergrond van de woelige jaren '60. Misschien moeten we vandaag terug naar Paul Ricoeur luisteren en ons de vraag stellen “Hoe kan de filosofie de politiek tot hoop zijn?”

beste mensen, ik kom
jullie even praten over
de P.M.S.!



Versta me evenwel
niet verkeerd, niet
het Psycho-Medisch
Sociaal centrum,
maar de Politieke Massa-
organisatie van de
Studentenbeweging!

Houdt dus
elk vast jullie
onderbreken
maar aan!



“TOEVALLIG HADDEN JULES EN IK DE GROOTSTE MOND”

Zondag jongstleden vierde men de dag der moeders, en ik kan met fierheid zeggen: mijn mama is de coolste mama van de wereld. Ooit schoffeerde een jongen me met de gedachte dat ik niet mooier zou worden door ouder te zijn. Dit terwijl mijn moeder er al een veertigtal jaren zeer presentabel uitziet. U begrijpt dat een toekomst samen voor ons niet weggelegd was. Terug naar die jaren. Ook het NFK is na vier decennia niets van haar schoonheid des aanschijns verloren. Een interview met Peter Michielsens, de man achter het ontstaan van de Nieuw Filosofische Kring.

deWijzer: Vertel eens: de student filosofie had wel eens zin in iets anders?

Peter Michielsens: Het was 1970, een tijd waarin veel veranderde. De richting filosofie had op dat moment een soort discussiegroep. Professoren zoals Wylleman en D'Hondt organiseerden elke maandagavond een forum waar een bepaalde filosoof besproken werd. Het gezelschap stond bekend als het FK: de Filosofische Kring. Een edel doel, dat wel, maar al te traditioneel in zijn uitwerking. We lazen daar filosofen als Gabriël Marcel en hadden bijna geen inbreng. Ik wil daar niet mee zeggen dat de proffen zich ook hautain zouden opstellen. Ook veertig jaar geleden was het contact tussen studenten en proffen eerder gemoedelijk en laagdrempelig. Maar die avonden, dat waren desondanks gewoon een verlengstuk van de lessen.

deWijzer: Opstandigheid tegen extra lessen dus?

Michielsens: Nee, dat is niet waar. Die activiteiten waren niet verplicht en als je ging, was het ook gezellig. Maar het was een

principe dat ons niet beviel. NFK is eigenlijk gesticht als een oproep voor meer mondigheid en zelfstandigheid. Dat ontbrak voor ons in de activiteiten die geleid werden door één van de proffen. Wij waren allemaal communistisch. We wilden de totale samenleving bereiken



en niet slechts de elite die tien jaar geleden de universiteit bereikte. FK speelde daar niet op in en was wél gericht op die selecte groep mensen.

deWijzer: Zelfstandigheid, dat klinkt alsof de filosoof zijn hoofd buiten de bib stak.

Michielsens: Zo was het ook. Het was de tijd van het engagement. Wat filosofen verweten werd door de studenten in Leuven, was dat er wel veel salonpraat was, maar weinig concrete daden gesteld werden. We wilden daar verandering in brengen en ook ons steentje bijdragen. Dat lag helemaal in die tijdsgeest. Ik zal je een typerend voorbeeld geven dat het denken van toen illustreert. In mijn laatste jaar retorica in het middelbaar, vierden wij crysostomos (100 dagen, red.). Eén van onze festiviteiten was een toneeltje waarop we de begrafenis van het ancien régime uitbeeldden. Het was dus het begin van een nieuw tijdperk. Wij waren geen onmondige jongetjes meer, die periode lag achter ons.

deWijzer: Dus besluiten jullie een nieuwe groepering op te

richten. En dan? Een spelletjesavond als aftrap?

Michielsens: Onze eerste activiteit! Ze was er vooral op gericht zoveel mogelijk volk aan te trekken. Dus hadden wij, broekjes uit Leuven met een vereniging die nog niet eens bestond, Paul Ricoeur uitgenodigd om uit Parijs naar België af te zakken. Om één of andere reden stemde hij in. We reserveerden wat toen de grootste aula van Leuven was. Vandaag is dat Pieter de Somer, maar toen was het de aula in het Maria-Theresiacollege. Hij zat stampvol toen prof. Ricoeur zijn lezing hield over politiek en filosofie. Tegelijk zaten er een tiental mensen in de bar, bezig met hun FK-avond. Ze hadden uiteraard spijt dat ze er niet bij waren.

deWijzer: En na de lezing tijd voor een drankje?

Michielsens: Nadat we opgericht waren, sloten we ons aan bij de andere kringen uit Letteren (Wijsbegeerte en Letteren golden toen nog als één faculteit, red.). Samen huurden we een huis. Dat werd de eerste fakbar van Letteren. De afgevaardigde bestuurder sliep daar zelfs. Eén keer per week was het onze bar-avond. Er stond een jukebox waar de Internationale in het Frans gespeeld werd. Ik vraag me af hoe dat vandaag is, maar toen kende elke marxist het strijdlid van de communisten! Elke student las filosofen als Marcuse en auteurs uit de Frankfurter Schule. Wij als filosofen zorgden dan voor de diepgang en discussies bij de andere studenten. Of we dat allemaal wel correct begrepen, heeft niemand ooit gecontroleerd. Ja, wij dachten dat. Maar achteraf gezien ...

deWijzer: Het katholieke Vlaanderen barstte dus eigenlijk van de communistische studenten?

Michielsens: Je kunt de studentenprotesten uit die jaren – waaruit ook het NFK ontstaan is – niet begrijpen zonder de grotere openheid op katholiek vlak te onderkennen. Ik ben zelf ook nog aan de priesteropleiding begonnen. Het is overigens van die periode dat ik mijn interesse in de filosofie ontdekte. Na een jaar heb ik de brui gegeven aan het seminarie. Ook dat was kenmerkend aan die tijd: in het seminarie reed je met bussen

binnen. En je kwam er met camions (sic) buiten.

Dat, maar ook de democratisering van het hoger onderwijs, heeft bijgedragen tot de gebeurtenissen rond '68. Neem nu mezelf. Ik kom uit een gemeente van achtduizend inwoners. Iedereen wist van elkaar wie er een diploma had. Als kleine jongen waren er misschien vijf universitaireren. Kom ik vandaag in dat



dorp, dan merk ik dat bijna elke jongere studeert, zij het aan een hogeschool, zij het aan de universiteit. Toen ik ging studeren, keek je niemand meer aan op zijn afkomst. Dat was tien jaar geleden nog anders, en de universiteit barstte dan ook uit zijn voegen.

Wij reageerden daar allemaal nogal hevig op. Het was eindelijk mogelijk ons op elke klasse te richten. Een paar jaar later is het weer rustiger geworden, en waren de studenten weer minder opvallend aanwezig. Hoewel: toen ik in 1973 trouwde, kregen mijn vrouw en ik van oud-studiegenoten de volledige verzameling van de sprookjes van 1001 nacht. Als kaftpapier hadden ze elk deel verpakt in een poster van onze eerste activiteit, waarop Ricoeur aanwezig was.

deWijzer: Proffen golden toen nog als zelfstandig personeel en werden betaald per gegeven les. Ze zullen enthousiast geweest zijn over de onstuimigheid van het NFK.

Michielsens: Er werd wel eens gestaakt, ja. Toen Ford gesloten werd, leefden de studenten mee met de gedupeerde werknemers. Als Opel toen opgedoekt werd, zouden de universiteiten dat gevoeld hebben. Nu is dat onmogelijk voor te stellen. Maar het NFK is nooit extreem geweest in zijn acties. Wij hebben bijvoorbeeld nooit de ingang tot de faculteit versperd. Van alle discussies hadden we daar de meest heftige over. De meerderheid vond dat er een zekere afstandelijkheid bewaard moest blijven. Het bleef dus vrij al dan niet deel te

nemen aan een staking. Ten slotte waren we geen kopie van de Filosofische Kring!

Maar ik heb nooit iets van persoonlijke rancune gevoeld van de kant van enige prof. Vele proffen waren wel bijzonder ontgoocheld, dat wel. Er is eigenlijk bijzonder groots gereageerd op de oprichting



van NFK. Het FK is ook niet meteen opgedoekt, maar pas na een jaar of tien afgestorven. De activiteiten hebben dus nog een tijdlang samen gelopen.

deWijzer: U zat in hetzelfde jaar als professor Burms. Waarom werd u en niet hij de oprichter van het NFK?

Michielsens: Je moet je daar niet te veel bij voorstellen. Die eerste jaren was er ook geen vaste hiërarchie. Iedereen bracht in wat hij wilde en taken werden spontaan verdeeld. Toevallig hadden Jules (Debroux, red.) en ik de grootste mond en werden wij naar voren geschoven. Jules was de meest gedrevene op het conceptuele vlak. Hij was de figuur binnen het HIW. Ik was de man van het organisatorische en gold veel meer op de faculteit. Ik weet eigenlijk veel dingen niet meer zo goed. Veel is vaag geworden met de jaren.

deWijzer: U hebt ook heel wat ondernomen in uw leven. U bent inspecteur-generaal van het secundair onderwijs geworden. Het tijdschrift Klasse leek dat echter niet helemaal zien zitten. In Klasse voor leerkrachten (auteur niet vermeld, 'Onze school blinkt uit op papier'. Klasse, jaargang 8 (1998), 88, p. 6-9.) schrijven ze argwanend: "Van opleiding is hij filosoof. Maar zijn werkruimte beantwoordt niet aan het clichébeeld van verwarde filosofen.

Michielsens: Ik vind het evenwel niet slecht dat er een filosoof is die het onderwijs leidt. Ik sta boven het gevoel en kijk niet met een bevooroordeelde kijk voor één van de vakken naar onderwijs. Over negen maanden ga ik met pensioen. Ik hoop dat er dan terug een filosoof aangesteld zal worden op mijn plaats. De manier waarop wij dingen benaderen, maakt ons toch veel objectiever. Andere mensen zijn minder kritisch.

deWijzer: U hebt feitelijk Plato's ideeën over de staat en de rol van de filosoof in praktijk gebracht.

Michielsens: Dat is mooi. Maar het is wel zo.

deWijzer: Wijze woorden van een echte communist. Bedankt voor uw tijd.

Sarah

“MIJN HART KLOPT NOG STEEDS AAN DE LINKERKANT”

Ik betreed met enige nervositeit het appartement van professor-emeritus Samuel IJsseling. Hij is immers één van de ‘godfathers’ van het HIW. Hij gaf zo’n originele interpretatie aan Heidegger dat men vaak over ‘IJsselings Heidegger’ spreekt, en hij introduceerde Derrida op het HIW – die razendsnel tot dé filosoof werd opgehemeld binnen onze poorten. Toch heeft dit geenszins enige arrogantie opgewekt. Integendeel zelfs. Professor IJsseling ontvangt me zeer hartelijk, en brengt uitgebreid verslag uit van het woelige ontstaan van ons aller NFK. Hij was er immers een bevoorrecht getuige van: in 1969 werd hij benoemd tot professor.

Samuel IJsseling: Eerst was er gewoon de Filosofische Kring. Dat was eigenlijk vooral een discussiegroep waar filosofische onderwerpen werden besproken. Daarbij was vooral professor André Wylleman de gespreksleider. Vaak gingen we een koffietje drinken met de professoren. We gingen soms ook op reis. En af en toe gingen we ook uit. Zelf ben ik trouwens twee jaar langer voorzitter geweest van het FK.

En toen braken de woelige jaren ’68-’69 aan. De studenten wilden meer te zeggen hebben, op allerlei universitaire niveaus. Je moet weten dat de KULeuven toentertijd vooral een christendemocratisch bolwerk was, en dat terwijl de studenten ineens vrij linkse betogen gingen houden. Herman De Dijn was bijvoorbeeld vrij links in die tijd. En ook de jonge assistent André Vandeputte schaarde zich achter deze gedachtes. Er werd toen heel veel Marx gelezen, en dat was toch wel een beetje tegen het zere been van het universitaire establishment.

Er ontstond dus een conflict tussen deze twee groepen. En ik, die net uit Parijs terugkwam en als nieuwbakken professor

aantrad, probeerde daartussen wat te bemiddelen. Wel, ik moet zeggen dat dat eigenlijk mislukt is. De studenten zijn vaak hun eigen gang gegaan. Ze waren tegen de burgerlijke universiteit, en op die manier is het NFK min of meer ontstaan.

deWijzer: Als de FK'ers harmonisch met de proffen samenleefden, en als de linkse studenten van de woelige jaren meer inspraak wouden op universitair niveau, is het dan niet paradoxaal dat ze zich wilden afscheiden van de professoren in plaats van op een goed blaadje te blijven staan met hen?

Ijsseling: Het verzet kwam van twee kanten, niet enkel van de studenten. Dat is vrij belangrijk. De socialistische insteek van de studenten werd immers zeker niet op applaus onthaald bij professor Wylleman. Hij distantieerde zich radicaal van de studenten.

deWijzer: Wat stond er dan, aan de kant van de professoren, tegenover het studentikoze socialisme?

Ijsseling: Vooral de fenomenologie stond centraal, en men was ook vrij historisch georiënteerd. Maar ook de psychoanalyse en het existentialisme waren aan het opkomen.

ZWARTBERG

Ijsseling: In '67-'68 zat ik in Parijs, en heb toen van heel nabij de studentenrevolutie meegemaakt. Toen ben ik pas echt politiek bewust geworden. Ik begreep dus heel goed wat de studenten hier in Leuven wilden. Maar natuurlijk was ik ook net benoemd als prof, dus ik zat eigenlijk op twee stoelen. Ik koos weliswaar partij voor de studenten, maar ik was daarmee nooit tégen de toenmalige professoren gekant. Ik was een soort van bemiddelaar.

deWijzer: Was de uitkomst dat u bij beide groepen op een goed blaadje stond, of bij geen enkele van de twee?

Ijsseling: Bij beide, denk ik. Toch vonden sommige proffen wel dat ik net iets te veel de partij van de studenten trok. Ik kwam namelijk net binnen op het HIW maar begon toch al, in de ogen van sommige professoren, tegen hun kar te rijden.

deWijzer: De oorsprongsmythe die de ronde doet binnen het HIW omtrent de eigenlijke verwekking van het NFK zouden

de gebeurtenissen rond Zwartberg zijn (in '66 werd de koolmijn in het Limburgse Zwartberg gesloten, en tijdens de daarop volgende arbeidersprotesten vielen er twee doden, red.). Was dit werkelijk de druppel die de emmer deed overlopen?

IJsseling: Dat denk ik wel. Dat is geen louter gerucht. Maar deze gebeurtenissen kwamen wel te vroeg om echt de allerlaatste druppel te zijn die het FK deed exploderen. Het was vooral dit: de studenten wilden toen – niet gewoon als student, maar als filosoof – deelnemen aan de betogingen in Zwartberg. De proffen tolereerden wel dat de studenten voor de vervlaamsing van Leuven op straat kwamen, maar niet dat ze helemaal naar Limburg gingen om hun linkse gedachten in acties om te zetten. Dat was een stap te ver.

De studenten waren toen, veel meer dan nu, politiek actief. Ze lazen erover, ze wilden erover discussiëren. Maar dat lag natuurlijk ook voor een groot deel aan de filosofie zelf. Er was toen enorm veel aan de gang binnen de wijsbegeerte. Foucault, Lacan, Derrida, Deleuze – zij publiceerden allemaal in de periode '67-'75, dus dat waren zeer vruchtbare jaren! Elke student wou dat natuurlijk gelezen hebben. En dat terwijl de traditionele proffen ... Wel, ze waren er niet radicaal tegen, maar op den duur

werd het hen toch allemaal wat te veel. *(lacht)* Als je op een zekere leeftijd bent gekomen, wil je je niet alles meer toe-eigenen.

deWijzer: Wie waren zoal de voortrekkers tijdens deze tumultueuze tijden?

IJsseling: Frans Jacobs, die later hoogleraar is geworden aan de Universiteit van Amster-



dam. Jules Debroux was ook een voortrekker in die tijd.

deWijzer: Was Herman De Dijn ook actief toentertijd?

IJsseling: Hij was in ieder geval wel vrij links. En ook recalcitrant. Hij zegt trouwens dat hij dat nog altijd is, maar dan in de andere richting. Hij heeft er dus wel iets aan bewaard, maar hij is toch vrij sterk van richting veranderd.

deWijzer: Meerdere professoren van ons instituut die toen student waren, hebben anno 2010 het utopische van hun linkse gedachtegoed ingezien. Waarom is de ommekeer gekomen?

IJsseling: Het vreemde is dat er momenteel veel meer aan politieke filosofie wordt gedaan dan eind jaren '60. Maar langs de andere kant zijn de huidige professoren en studenten veel minder politiek links. Hoewel het een slechte term is, merk ik toch een 'verrechtsing' op heden ten dage. Soms vind ik dat teleurstellend. Het neoliberale marktmechanisme overheerst vandaag net iets te veel, ook op universitair niveau. De kritische geest is afgenomen, hoewel die misschien op het HIW nog het duidelijkst aanwezig is.

deWijzer: 'Medebestuur' is voor vele studentikoze stjeven vandaag de dag het alfa en het omega. Gaat dit niet in tegen de kritische geest? Is een kritische houding geen afstandelijke houding?

IJsseling: Medebestuur is inderdaad niet altijd een geschenk. Dat heet 'repressieve tolerantie': door op te nemen, verlies je je recht van kritische distantie.

deWijzer: Zoiets als Foucaults biopolitiek dus. Heeft u trouwens zelf een verrechtsing meegemaakt in uw leven?

IJsseling: Mijn hart klopt zeker nog aan de linkerkant – en niet alleen biologisch. Toch ben ik altijd enigszins terughoudend geweest om op straat te komen. In Parijs heb ik misschien wel deelgenomen aan enkele manifestaties, maar daar is het toch bij gebleven. Ik blijf liever een toeschouwer. Ik ben namelijk vrij aarzelend om duidelijke standpunten in te nemen.

deWijzer: Desalniettemin was u zeer duidelijk.

Wannes



Nfk XL

NFK viert haar **40 JARIG** bestaan

EXPOSITIE (DOORLOPEND 10 - 12 MEI)

CAUSERIEËN (16u.)

n. DE DIJN

a. VANDEVELDE

e. D'HONDT

s. IJSSELING

STICHERS NFK: J. DEBROUX & P. MICHELENS

RECEPTIE (17u.)

FILOSOFISCH AVONDFEEST (18u.)

"Broodmaaltijd Deluxe"

Studenten: € 7

Niet-studenten: € 9

INSCHRIJVING VIA

NFK.BE

OF IN DE BIBLIOTHEEK



WOENSDAG 12 MEI

© veertig

